

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

Військово-юридичний інститут

Кафедра військового права

С И Л А Б У С

навчальної дисципліни

«Правові основи інформаційної безпеки у воєнній сфері»

Рівень вищої освіти – перший (бакалаврський) рівень

Ступінь вищої освіти – бакалавр

Галузь знань – 26 «Цивільна безпека»

Спеціальність – 262 «Правоохоронна діяльність»

Спеціалізація – «Правоохоронна діяльність»

Статус навчальної дисципліни – обов'язкова

Рік набору – 2024

Харків – 2024

Силабус навчальної дисципліни «Правові основи інформаційної безпеки у війсьній сфері» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність». Харків: Нац. юрид. ун-т імені Ярослава Мудрого, 2024. 23 с.

Розробники:

Передерій Олександр Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент,
професор кафедри військового права;
Пашенко Євген Миколайович, доктор філософії,
старший викладач кафедри військового права

Затверджено на засіданні кафедри військового права
(протокол № 12 від 07 червня 2024 р.)

Начальник кафедри – Брідня Єгор Олександрович

Дані про викладачів

Назва навчальної дисципліни	Правові основи інформаційної безпеки у війсьній сфері
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Передерій Олександр Сергійович, кандидат юридичних наук, доцент, професор кафедри військового права
Контактний телефон	(057)-704-64-63
E-mail	o.s.perederiy@nlu.edu.ua
Консультації	Відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін.

Назва навчальної дисципліни	Правові основи інформаційної безпеки у війсьній сфері
Статус навчальної дисципліни	Обов'язкова
Викладач	Пащенко Євген Миколайович, доктор філософії, старший викладач кафедри військового права
Контактний телефон	(057)-704-64-63
E-mail	ye.m.paschenko@nlu.edu.ua
Консультації	Відповідно до розробленого графіку індивідуальних консультацій
Онлайн консультації	Під час дистанційного навчання проводяться консультації із використанням платформ Moodle, Zoom та ін.

Анотація навчальної дисципліни

Розкривається сутність заходів забезпечення інформаційної безпеки у війсьній сфері. Розглядаються загальні правила застосування заходів забезпечення інформаційної безпеки у війсьній сфері. Досліджується практика забезпечення інформаційної безпеки у провідних країнах Північно-атлантичного альянсу. Формуються комплексні знання щодо місця і ролі інформаційної безпеки в загальній системі національної безпеки, стану та принципів забезпечення інформаційної безпеки особистості, суспільства та держави.

Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета навчальної дисципліни полягає у формуванні компетентностей щодо нормативно-правового регулювання застосування заходів забезпечення інформаційної безпеки у війсьній сфері, визначення основних ризиків та загроз

в сегменті інформаційної безпеки у кіберпросторі, дієвості нормативних механізмів із забезпечення захисту персональних даних у воєнній сфері.

Завдання:

надання здобувачам вищої освіти системи теоретичних знань щодо основ національної безпеки держави, місця і ролі інформаційної безпеки в системі національної безпеки держави;

засвоєння сутності інформаційних впливів як джерела інформаційних загроз національним інтересам держави, зокрема, у воєнній сфері;

надання знань щодо сутності інформаційної протидії як інструмента забезпечення інформаційної безпеки держави;

формування навичок використання інформаційних технологій в управлінні як об'єкта інформаційної протидії;

надання знань щодо інформаційно-аналітичної діяльності для прийняття управлінських рішень в умовах інформаційної протидії.

Навчальна дисципліна у структурі освітньо-професійної програми.

Міждисциплінарні зв'язки

Пререквізити: «Інженерна підготовка», «Організація військового зв'язку», «Основи організації та ведення боротьби в електромагнітному середовищі та кіберпросторі», «Основи військового лідерства», «Розвідувальна підготовка», «Правові засади забезпечення гендерної рівності в оборонній сфері», «Військове право».

Кореквізити: «Особливості кваліфікації військових кримінальних правопорушень».

Постреквізити: «Документологія у силах безпеки і оборони», «Лідерство у військовій сфері», «Міжнародне гуманітарне право», «Кримінальна відповідальність за воєнні злочини», «Запобігання військовим кримінальним правопорушенням», «Військова адміністрація», «Міжнародне військово співробітництво України».

Очікувані результати навчання здобувача вищої освіти

У результаті засвоєння навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен демонструвати такі результати навчання:

РН НД-1. Демонструвати розуміння змісту конституційних положень щодо діяльності військових формувань.

РН НД-2. Демонструвати розуміння змісту нормативно-правових актів, які регулюють порядок діяльності військових формувань.

РН НД-3. Усвідомлювати сутність принципів державної політики у сфері національної безпеки і оборони України.

РН НД-4. Тлумачити концепцію державної інформаційної політики.

РН НД-5. Пояснювати сутність потенційних загроз національній безпеці України в інформаційній сфері.

РН НД-6. Демонструвати розуміння сутності основних способів інформаційного протистояння.

РН НД-7. Роз'яснювати сутність нормативно-правових актів, які регламентують інформаційну безпеку як функцію держави.

РН НД-8. Використовувати правові знання у сфері інформаційної безпеки.

РН НД-9. Характеризувати повноваження суб'єктів національної системи інформаційної безпеки.

РН НД-10. Демонструвати розуміння основ правового забезпечення захисту інформації з обмеженим доступом.

РН НД-11. Описувати правові механізми захисту державної таємниці.

РН НД-12. Характеризувати види юридичної відповідальності військовослужбовців військових формувань за правопорушення в інформаційній сфері.

Види навчальних занять та самостійна робота

№ з/п	Аудиторні заняття (контактні)		Самостійна робота (в годинах)
	Теми лекцій	Теми семінарських занять	
1.	Тема 1. Основи державної політики у сфері забезпечення інформаційної безпеки України.	Тема 1.1. Місце і роль інформаційної безпеки в системі національної безпеки.	2
		Тема 1.2. Виклики і загрози національній безпеці України в сучасних умовах.	4
2.	Тема 2. Інформаційна безпека України в умовах геополітичного інформаційного протистояння.	Тема 2.1. Суб'єкти, об'єкти та основні принципи інформаційних відносин.	2
		Тема 2.2. Інформаційна безпека України в умовах геополітичного інформаційного протистояння.	4
3.	Тема 3. Загрози національній безпеці держави в інформаційній сфері.	Тема 3.1. Сутність, зміст та особливості ведення інформаційних війн.	2
		Тема 3.2. Гібридні війни сучасності: сутність та специфіка.	4
4.	Тема 4. Основи забезпечення інформаційної безпеки у воєнній сфері.	Тема 4.1. Роль інформаційної безпеки у системі функцій держави.	2
		Тема 4.2. Забезпечення інформаційної безпеки держави у воєнній сфері при запобіганні та стримуванні воєнного конфлікту.	4
		Тема 4.3. Критерії ефективності системи забезпечення інформаційної безпеки держави.	2
5.	Тема 5. Система суб'єктів забезпечення інформаційної безпеки.	Тема 5.1. Особливості діяльності військових формувань та правоохоронних органів у сфері забезпечення інформаційної безпеки.	4
		Тема 5.2. Місце і роль військових формувань у забезпеченні інформаційної безпеки у воєнній сфері.	2
6.	Тема 6. Основні напрями нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері.	Тема 6.1. Основні напрями нормативно-правового забезпечення інформаційної безпеки України у воєнній сфері.	2
		Тема 6.2. Базові нормативно-правові акти забезпечення інформаційної безпеки у воєнній сфері.	4
		Тема 6.3. Принципи функціонування системи забезпечення інформаційної безпеки України.	2
7.	Тема 7. Нормативні акти конститутивного рівня та центральних органів виконавчої влади України з питань інформаційної безпеки у воєнній сфері.	Тема 7.1. Нормативні документи конститутивного рівня та центральних органів виконавчої влади України з питань інформаційної безпеки у воєнній сфері.	4
		Тема 7.2. Постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, що регулюють питання інформаційної безпеки України.	2
8.	Тема 8. Захист інформації з обмеженим доступом як складова інформаційної безпеки держави.	Тема 8.1. Законодавство України про порядок доступу до публічної, конфіденційної, службової і таємної інформації.	2
		Тема 8.2. Організаційно-правові та технічні заходи захисту інформації з обмеженим доступом.	4

9.	Юридична відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері.	Тема 9.1. Правовий захист інформаційної сфери в умовах інформаційного суспільства.	4
		Тема 9.2. Кримінальна та адміністративна відповідальність за правопорушення в інформаційній сфері.	4
Усього			60

Самостійна робота здобувачів вищої освіти

Самостійна робота здобувачів вищої освіти здійснюється у таких формах: підбір та аналітичне дослідження нової наукової та навчальної літератури, рекомендованої спеціальної літератури, а також тематичного законодавства і практики його застосування правоохоронними органами;

опрацювання матеріалів лекцій;

виконання індивідуальних робіт;

підготовка до семінарських занять;

самотестування;

підготовка до контрольних заходів під час поточного контролю та диференційованого заліку.

Завдання та методичні рекомендації до самостійної роботи наведено у Методичних вказівках для самостійної роботи з навчальної дисципліни «Правові основи інформаційної безпеки у воєнній сфері» для здобувачів вищої освіти першого (бакалаврського) рівня вищої освіти галузі знань 26 «Цивільна безпека» спеціальності 262 «Правоохоронна діяльність» спеціалізації «Правоохоронна діяльність».

Види індивідуальних робіт, вимоги до виконання та критерії їх оцінювання закріплені у Положенні про види та критерії оцінювання індивідуальних робіт здобувачів вищої освіти кафедри військового права.

Навчально-методичне та інформаційне забезпечення

навчальної дисципліни

Нормативно-правові акти

1. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. № 254к/96-ВР.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
2. Кодекс України про адміністративні правопорушення (ст.ст. 1-212⁻²⁴) :
Закон України від 07.12.1984 р. № 8073-Х. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80731-10#Text>
3. Кримінальний кодекс України : Закон України від 05.04.2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>
4. Про Державну прикордонну службу України : Закон України від 03.04.2003 р. № 661-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/661-15#Text>
5. Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації України : Закон України від 23.02.2006 р. № 3475-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3475-15#Text>
6. Про державну таємницю : Закон України від 21.01.1994 р. № 3855-XII.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>
7. Про електронні комунікації : Закон України від 16.12.2020 р. № 1089-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1089-20#Text>
8. Про захист інформації в інформаційно-комунікаційних системах :
Закон України від 05.07.1994 р. № 80/94-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/80/94-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Про Збройні Сили України : Закон України від 06.12.1991 р. № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>
10. Про інформацію : Закон України від 02.10.1992 р. № 2657-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2657-12#Text>

11. Про контррозвідувальну діяльність : Закон України від 26.12.2002 р. № 374-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>
12. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. № 2849-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>
13. Про національну безпеку України : Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>
14. Про Національну гвардію України : Закон України від 13.03.2014 р. № 876-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/876-18#Text>
15. Про Національну програму інформатизації : Закон України від 01.12.2022 р. № 2807-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2807-20#Text>
16. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України : Закон України від 05.10.2017 р. № 2163-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2163-19#Text>
17. Про Раду національної безпеки і оборони України : Закон України від 05.03.1998 р. № 183/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/183/98-%D0%B2%D1%80#Text>
18. Про Службу безпеки України : Закон України від 25.03.1992 р. № 2229-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>
19. Про Службу зовнішньої розвідки України : Закон України від 01.12.2005 р. № 3160-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3160-15#Text>
20. Про деякі заходи щодо захисту державних інформаційних ресурсів у мережах передачі даних : Указ Президента України від 24.09.2001 р. № 891/2001. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/891/2001#Text>
21. Про заходи щодо розвитку національної складової глобальної інформаційної мережі Інтернет та забезпечення широкого доступу до цієї мережі в Україні : Указ Президента України від 31.07.2000 р. № 928/2000. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/928/2000#Text>

22. Про Концепцію боротьби з тероризмом в Україні : Указ Президента України від 05.03.2019 р. № 53/2019. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/53/2019#Text>

23. Про Національний координаційний центр кібербезпеки : Указ Президента України від 07.06.2016 р. № 242/2016. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/242/2016#Text>

24. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері зв'язку та інформатизації : Указ Президента України від 23.11.2011 р. № 1067/2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1067/2011#Text>

25. Про Положення про технічний захист інформації в Україні : Указ Президента України від 27.09.1999 р. № 1229/99. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1229/99#Text>

26. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України» : Указ Президента України від 14.09.2020 р. № 392/2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/392/2020#Text>

27. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 травня 2021 року «Про Стратегію кібербезпеки України» : Указ Президента України від 26.08.2021 р. № 447/2021. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/447/2021#Text>

28. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 29 грудня 2016 року «Про Доктрину інформаційної безпеки України» : Указ Президента України від 25.02.2017 р. № 47/2017. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/47/2017#Text>

29. Про затвердження Порядку взаємодії органів виконавчої влади з питань захисту державних інформаційних ресурсів в інформаційних та електронних комунікаційних системах : Постанова Кабінету Міністрів України від 16.11.2002 р. № 1772. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1772-2002-%D0%BF#Text>

30. Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України від 04.01.2002 р. № 3. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3-2002-%D0%BF#Text>

31. Про затвердження Змін до Зводу відомостей, що становлять державну таємницю : Наказ Служби безпеки України від 04.03.2019 р. № 361. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0306-19#Text>

32. Про забезпечення інформаційних потреб та інформаційної безпеки громадян : Рішення Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення від 01.12.2004 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/n0001295-04#Text>

Література

Основна література

1. Бобало Ю. Я., Горбатий І. В., Кіселичник М. Д., Бондарєв А. П., Войтусік С. С., Горпенюк А. Я., Немкова О. А., Журавель І. М., Березюк Б. М., Яковенко Є. І., Отенко В. І., Тишик І. Я. Інформаційна безпека : навч. посіб. Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2019. 580 с.

2. Інформаційна безпека : навч. посіб. / під ред. В. В. Остроухова. Київ : ЛІРА-К, 2021. 240 с.

3. Основи інформаційної безпеки : навч. посіб. / В. Б. Вишня, О. С. Гавриш, Е. В. Рижков. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 128 с.

4. Титова Н. М., Рідей Н. М., Настрадін В. П., Присяжнюк М. М., Мамченко С. М., Артюх С. В., Яворська Р. О. Інформаційна безпека та кібербезпека держави : навч. посіб. Київ : Література, 2024. 224 с.

5. Управління інформаційною безпекою : навч. посіб. / уклад.: Толюпа С. В. та ін. Чернівці : Чернівецьк. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2021. 540 с.

Додаткова література

1. Лісовська Ю. П. Інформаційна безпека : навч. посіб. Київ : Кондор, 2018. 172 с.
2. Лужецький В. А., Войтович О. П., Дудатьєв А. В. Інформаційна безпека : навч. посіб. Вінниця : УНІВЕР-СУМ-Вінниця, 2019. 240 с.
3. Основи управління інформаційною безпекою : навч. посіб. / А. М. Гребенюк, Л. В. Рибальченко. Дніпро : Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2020. 144 с.

Інтернет-ресурси:

Офіційний веб-портал Верховної Ради України - <http://rada.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Міністерства оборони України - <https://www.mil.gov.ua/>

Офіційний веб-портал Наукової бібліотеки НЮУ імені Ярослава Мудрого - <https://library.nlu.edu.ua/>

СЕНМК

Стандартизований електронний навчально-методичний комплекс кафедри військового права Військово-юридичного інституту. URL: <https://library.nlu.edu.ua/senmk/itemlist/category/555-kafedryviiskovoiurydychnoho-instytutu.html>

НЕІК

Навчальний електронний інформаційний комплекс «262 ПД Правові основи інформаційної безпеки у воєнній сфері». URL: <https://neik.nlu.edu.ua/moodle/course/view.php?id=1394>

Вимоги викладача

Здобувачі вищої освіти *повинні*: регулярно відвідувати лекції та семінарські заняття; систематично й активно працювати на них: брати участь в обговоренні дискусійних питань, використовувати наявні офіційні джерела та доктринальні напрацювання задля продуктивної полеміки та формування власної позиції щодо проблемних питань, які виникають у сфері застосування заходів забезпечення інформаційної безпеки у воєнній сфері; переконливо наводити аргументацію при розв'язанні кейсів; якісно виконувати завдання, індивідуальні роботи тощо. Пропущені з поважних причин заняття можуть бути відпрацьовані за попереднім узгодженням із викладачем.

Здобувачам вищої освіти *рекомендується*: брати участь в наукових (науково-практичних) конференціях, конкурсах наукових праць, готувати тези наукових доповідей тощо.

Обов'язковою вимогою є дотримання здобувачами вищої освіти норм «Кодексу академічної доброчесності Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого» (https://nlu.edu.ua/wp-content/uploads/2022/01/kodeks_akademichnoi%CC%88_dobrochesnosti-1.pdf).

Під час аудиторних занять дозволяється використовувати гаджети тільки у навчальних цілях (приміром, для перегляду і цитування нормативних актів, практики, звітів тощо). Здобувачі вищої освіти також мають можливість користуватися ноутбуками, планшетами, телефонами для відстеження потрібної інформації.

Контрольні заходи

Оцінювання результатів засвоєння навчальної дисципліни «Правові основи інформаційної безпеки у воєнній сфері» передбачає проведення поточного та підсумкового контролю і здійснюється на основі накопичувально-рейтингової системи.

Поточний контроль знань включає:

контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни *на семінарських заняттях* із застосуванням таких засобів: усне, письмове або експрес-опитування, захист есе чи реферату за ініціативи здобувача освіти. У ході семінарського заняття здобувач може отримати оцінку за п'ятибальною шкалою (0; 0,25; 0,5; 0,75; 1);

контроль якості засвоєння здобувачами вищої освіти програмного матеріалу навчальної дисципліни, що проводиться наприкінці модулів у формі виконання тестових завдань. Поточний контроль має на меті перевірку рівня підготовки здобувача у вивченні поточного матеріалу.

Впродовж семестру здобувачі вищої освіти виконують самостійну роботу, в тому числі, у формі підготовки *індивідуальної роботи*. Максимальна кількість балів за індивідуальну роботу – 10 балів.

Формою *підсумкового контролю* знань здобувачів вищої освіти з навчальної дисципліни є *диференційований залік*. Мінімальна оцінка результатів поточного контролю та індивідуальної роботи, за якої здобувач освіти допускається до складання диференційованого заліку, становить 25 балів. Максимальна кількість балів, яку здобувач вищої освіти може отримати за результатами підсумкового контролю, становить 60 балів.

Критерії оцінювання результатів навчання

Розподіл балів між формами організації освітнього процесу і видами контрольних заходів навчальної дисципліни «Правові основи інформаційної безпеки у війсьній сфері» при підсумковому контролі у формі диференційованого заліку:

Поточний контроль				Індивідуальна робота здобувачів	Підсумковий контроль (диференційований залік)	Підсумкова оцінка знань
Модуль № 1		Модуль № 2				
Семінарські заняття	Тестове завдання	Семінарські заняття	Тестове завдання			
max 9	max 5	max 11	max 5	max 10	max 60	max 100

Критерії оцінювання (диференційований залік):

Вид контролю	Кількість балів	Критерії (за кожною з оцінок)
Поточний контроль на семінарському занятті	Max 1	Відмінне засвоєння навчального матеріалу з теми, можливі окремі несуттєві недоліки.
	0,75	Добре засвоєння матеріалу з теми, але є окремі помилки.
	0,5	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість помилок.
	0,25	Прогалини в знаннях, здобувач вищої освіти слабо володіє матеріалом.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Тестове завдання	Max 5	Результати опрацювання матеріалу високі, можлива незначна кількість несуттєвих помилок.
	4	Добре засвоєння матеріалу з тем, але є окремі помилки.
	3	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість несуттєвих помилок.
	2	Задовільний рівень засвоєння матеріалу, значна кількість суттєвих помилок.
	1	Прогалини в знаннях, здобувач вищої освіти слабо володіє матеріалом.
	Min 0	Незадовільний рівень засвоєння матеріалу.
Оцінка індивідуальної роботи здобувачів вищої освіти: Наукова доповідь	Max 10	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно, повно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Ґрунтовно вивчена сучасна вітчизняна та зарубіжна наукова література, нормативні джерела, судова практика, практика органів охорони правопорядку, офіційна статистика. Проведено соціологічне дослідження – опитування, анкетування тощо. Наведені посилання на використані джерела. Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота правильно структурована, має вступ (обґрунтування актуальності дослідження, постановка його мети та завдання), повно висвітлено стан наукової розробленості проблеми, наведено узагальнення наукової літератури, законодавства та інших джерел. Окрім викладення матеріалу робота містить власний авторський підхід до вирішення розглядуваної проблеми та висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.
	8	Послідовно, систематизовано, логічно, грамотно викладені результати проведеного

		<p>наукового дослідження за певною темою. Автор використав основні сучасні вітчизняні та зарубіжні наукові літературні джерела, законодавство, релевантну правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані інформаційні джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота добре структурована, має обґрунтування актуальності дослідження; висвітлюється загальний стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить аргументовані авторські висновки. Наукова доповідь ілюструється за допомогою презентації.</p>
	6	<p>Послідовно та грамотно викладені результати проведеного наукового дослідження за певною темою. Автор використав незначну кількість сучасних вітчизняних та зарубіжних наукових літературних джерел, законодавство, правозастосовну практику. В роботі наведені посилання на використані джерела.</p> <p>Обрана тема є актуальною як з практичної, так і з теоретичної точок зору. Робота структурована, має обґрунтування актуальності дослідження, висвітлюється стан наукової розробленості проблеми. Окрім викладення матеріалу робота містить окремі авторські висновки.</p>
	4	<p>Робота недостатньо структурована, не має послідовності та логічності викладення матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела. Наявна незначна кількість посилань на судову та / або правозастосовну практику. Представлена робота не повністю відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, не містить достатнього обсягу, який би дозволив усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася. Обрана тема є актуальною, але відсутній авторський підхід при дослідженні більшості питань.</p>
	2	<p>Робота недостатньо структурована, не має змістовної логічності у викладенні матеріалу. Автор використав сучасні вітчизняні джерела, але не звернувся до правозастосовної практики. Представлена робота не в повній мірі відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня, виконана неакуратно, не містить достатнього обсягу, який би дозволив</p>

		усвідомити сутність питання чи проблеми, задля розкриття яких вона виконувалася; відсутні авторські висновки.
	Min 0	Представлена робота не відповідає вимогам, які висуваються до робіт такого рівня; містить ознаки академічної недоброчесності.
Реферат	Max 10	Питання плану реферату висвітлені повно. Проаналізовані представлені в навчальній та науковій літературі погляди щодо предмета дослідження; на основі їх порівняльної оцінки висловлене особисте ставлення автора до кожного з них, а також надана власна оцінка запропонованим у літературі пропозиціям стосовно шляхів вирішення таких проблемних питань, які стосуються теми, та (або) висловлені авторські пропозиції. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	7	Переважає більшість питань плану реферату висвітлена повно та точно. Одне з питань розкрито недостатньо повно або при його висвітленні допущена суттєва помилка. Проаналізовані основні літературні джерела, рекомендовані кафедрою при написанні роботи на відповідну тему. Реферат виконаний самостійно та не містить некоректних запозичень. Реферат ілюструється за допомогою презентації.
	3	Питання плану теми висвітлені поверхово. При написанні реферату використана незначна кількість монографічних та нормативних джерел із числа рекомендованих кафедрою. При розкритті питань плану допущені грубі помилки.
	Min 0	Тема реферату не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).

<p>Анотування прочитаної додаткової літератури з курсу</p>	<p>Мах 4</p>	<p>В роботі здійснена анотація обраних за погодженням з викладачем-науковим керівником джерел. Наведено бібліографічний опис анотованого джерела, надана характеристика його змісту, виділена головна ідея, ключові положення.</p> <p>Анотація містить не лише огляд прочитаного матеріалу, а й аналітичну позицію здобувача вищої освіти з приводу отриманої інформації. Здобувач вищої освіти продемонстрував уміння працювати з літературою, аналізувати норми чинного законодавства, використовувати наукові джерела та правозастосовну практику, робити обґрунтовані висновки. Анотація відповідає вимогам, які пред'являються до такого виду робіт. Вказуються причини обрання певної теми, джерел, робіт конкретних авторів, обґрунтовується актуальність теми, наводиться думка здобувача щодо усвідомленого матеріалу та формулюється висновок.</p>
	<p>2</p>	<p>Анотація здійснена поверхнево, містить лише огляд прочитаного матеріалу. Здобувач не продемонстрував уміння працювати з літературою, ґрунтовно аналізувати норми чинного законодавства, використовувати у необхідній кількості наукові джерела та правозастосовну практику, виокремлювати проблеми правозастосування та головну думку. Зроблені висновки не в повній мірі відображають зміст анотованого матеріалу або є помилковими.</p>
	<p>Min 0</p>	<p>Анотація містить лише загальний огляд дослідженого матеріалу. Зроблені висновки не відображають його зміст, є помилковими або містять ознаки академічного плагіату.</p>
<p>Узагальнення правозастосовної практики</p>	<p>Мах 10</p>	<p>Здобувач вищої освіти проаналізував 30-50 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів.</p> <p>Узагальнення належним чином оформлено, наведені посилання на джерела інформації, містить вступ, в якому вказується на актуальність та мету роботи, змістовну частину, яка структурує процесуальні документи відповідно до правової позиції, та висновки.</p> <p>У висновках зроблено акцент на проблемах правозастосування, наявності розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні,</p>

		недоліках і похибках у діяльності правозастосовних органів, існуванні прогалин у законодавстві, неоднаковості у тлумаченні оцінних понять тощо. Узагальнення ілюструється за допомогою презентації.
	8	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 30 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина містить просте перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, не систематизовані належним чином проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках вказано на проблеми правозастосування, наявність розбіжностей у тлумаченні норми та/або у правозастосуванні, недоліки та похибки правозастосовних органів, існування прогалин у законодавстві, неоднаковість у тлумаченні оцінних понять, ін.
	6	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 20 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, належним чином не систематизовані проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не визначені проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці.
	4	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 10 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, не систематизовані належним чином проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не виокремлено проблеми правозастосування, не наведено

		розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці, задля чого здійснювалося узагальнення.
	2	Здобувач вищої освіти проаналізував не більше 5 судових рішень, процесуальних документів тощо, які були узагальнені ним особисто чи отримані з відповідних реєстрів. Узагальнення оформлено належним чином, має вступ, змістовну частину та висновки. Втім, змістовна частина складається з простого перерахування джерел без виокремлення правової позиції правозастосовника, належним чином не систематизовані проблеми правозастосування або це здійснено неповно чи неточно. У висновках не виокремлено проблеми правозастосування, не наведено розбіжностей, які мають місце у правозастосовній практиці, задля чого здійснювалося узагальнення.
	Min 0	Відсутній аналіз обраних судових рішень або відповідних процесуальних документів, викладено лише зміст зібраних матеріалів. Узагальнення належним чином не оформлене та не структуроване; не наведені посилання на використані джерела інформації.
Есе	Max 6	Есе виконано самостійно, сумлінно та добросовісно. Містить ключову ідею, що розкривається у змісті роботи на конкретних прикладах із судової практики, прецедентах Європейського суду з прав людини, підходах науковців, але з формуванням та наведенням автором власного ставлення до досліджуваного питання.
	4	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, містить методологічні помилки, недостатнє обґрунтування досліджуваного питання.
	2	Есе фрагментарно розкриває ключову ідею, не відповідає стилю есе, не містить авторського висновку щодо розглядуваного питання.
	Min 0	Тема есе не розкрита або в ній виявлено некоректні запозичення (плагіат).
Складання термінологічного словника	3	Здобувач вищої освіти повністю виконав завдання стосовно створення заздалегідь узгодженого переліку термінів, що відображають термінологію галузі (кількох галузей) знань або лексику спеціальної сфери. Складено список термінів, пов'язаних із певною тематикою дисципліни, що вивчається, та надано їх визначення. Підготовлений словник містить не менше 10 термінів.

		Здобувач спирався при підготовці словника на чинне законодавство, міжнародні нормативні акти, практику Європейського суду з прав людини, Конституційного Суду України та Верховного Суду, а також сучасну вітчизняну та зарубіжну наукову літературу за обраною темою.
Розробка схем, таблиць, діаграм	3	Розроблено схему, таблицю, діаграму на основі комплексного аналізу чинного законодавства, узагальнення правозастосовної практики, опанування літературних джерел з навчальної дисципліни, яку вивчає здобувач вищої освіти. Належна систематизація матеріалу дозволила ґрунтовно проаналізувати взаємозв'язки, відмінності тощо. Цей вид індивідуальної роботи бажано проілюструвати презентацією, що значно підвищує її ілюстративність. Робота виконана акуратно, ретельно, ґрунтовно, самостійно.
Створення презентації	3	За допомогою програми Microsoft PowerPoint або за вибором здобувача іншого зручного програмного забезпечення підготовлено презентацію однієї з тем навчальної дисципліни, що вивчається. Подача матеріалу повинна бути динамічною, цікавою, ілюстративною, з використанням різних видів зображень. Презентація має містити не менше 10 слайдів та повністю розкривати питання.
Створення короткометражного фільму	10	Презентується фільм тривалістю не менш 2-3 хвилин аудіо-відео або відео контенту. Сюжет фільму охоплюється єдиною метою, містить ідею, яка заздалегідь обговорена з науковим керівником. Фільм виконаний якісно, звук чіткий, є доступним для перегляду.
Написання та опублікування наукової статті	10	Наукова стаття є логічно завершеною, ґрунтовною, в ній досліджено найбільш актуальні проблеми чи певне питання, яке є важливим для поглиблення знань здобувача вищої освіти з навчальної дисципліни, що ним вивчається. Стаття має науковий стиль викладу. Змістовно їй притаманні точність, зрозумілість, зв'язаність (логічна несуперечливість), цілісність, грамотність, довершеність матеріалу та його високий науковий рівень. Структурні елементи статті відповідають вимогам видання, до якого вона подається. Максимальний бал виставляється за умови опублікування підготовленої статті видавництвом.
Написання та опублікування тез	5	Тези виступу на науково-практичній чи науковій конференції відповідають вимогам,

<p>доповіді на конференції</p>		<p>які висуваються до такого виду роботи. Вони лаконічно формулюють ключові моменти, що презентують доповідь, з якою здобувач вищої освіти виступив або бажає виступити на конференції. Тези оформлені відповідно до вимог, що висуваються організаторами конференції чи видавництвом. Максимальний бал виставляється за умови їх опублікування.</p>
<p>Диференційований залік</p> <p>Зараховано</p>	<p>Мах 60</p>	<p>1. Всебічне, систематичне і глибоке знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, у тому числі орієнтація в основних наукових доктринах і концепціях навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної та додаткової літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з навчальної дисципліни й використання отриманих знань у практичній роботі.</p>
	<p>55</p>	<p>1. Повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни. 2. Засвоєння основної літератури та знайомство з додатковою літературою, рекомендованою кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</p>
	<p>50</p>	<p>1. Достатньо повне знання матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, за відсутності у відповіді суттєвих помилок. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Здатність до самостійного поповнення знань з дисципліни, розуміння їх значення для практичної роботи.</p>
	<p>45</p>	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією. 2. Засвоєння основної літератури, рекомендованої кафедрою. 3. Помилки й суттєві неузгодженості у відповіді на заліку за наявності знань для їх самостійного усунення або за допомогою викладача.</p>

	40	<p>1. Знання основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни, в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої роботи за професією.</p> <p>2. Ознайомлення з основною літературою, рекомендованою кафедрою.</p> <p>3. Помилки у відповіді на заліку за наявності знань для усунення найсуттєвіших помилок за допомогою викладача.</p>
	35	<p>1. Прогалини в знаннях з певних частин основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Наявність помилок у відповіді на питання на заліку.</p>
Не зараховано	Min 0	<p>1. Відсутність знань значної частини основного матеріалу, передбаченого програмою навчальної дисципліни.</p> <p>2. Неможливість продовжити навчання або здійснювати професійну діяльність без проходження повторного курсу з цієї дисципліни.</p>

Шкала підсумкового педагогічного контролю (диференційований залік)

Оцінка за шкалою ECTS	Визначення	Оцінка за національною шкалою	Оцінка за 100-бальною шкалою, що використовується в НІОУ
A	Відмінно – відмінне виконання, лише з незначною кількістю помилок	зараховано	90 – 100
B	Дуже добре – вище середнього рівня з кількома помилками		80 – 89
C	Добре – у цілому правильна робота з певною кількістю незначних помилок		75 – 79
D	Задовільно – непогано, але зі значною кількістю недоліків		70 – 74
E	Достатньо – виконання задовольняє мінімальні критерії		60 – 69
FX	Незадовільно – потрібно попрацювати перед тим, як перескладати	не зараховано	35 – 59
F	Незадовільно – необхідна серйозна подальша робота, обов'язковий повторний курс		0 – 34